

LA UNITAT D'ESCOLARITZACIÓ COMPARTIDA. Fundació Els tres Turons. Centre Juvenil Martí Codolar

Antonio Galero Bautista

Educador social especialitzat en salut mental i toxicomanies
Fundació Els Tres Turons / Centre Juvenil Martí Codolar

RESUMEN

La Unidad de Escolarización Compartida

"Desde que la LOGSE entró en vigor, las UEC se consolidan como alternativa socioeducativa para los alumnos de los institutos que cursan la educación secundaria obligatoria con dificultades lo suficientemente serias como para no poder sostener el modelo estándar. Equipos de educadores y educadoras toman el relevo de unos profesores que lo han intentado todo para impartir educación mucho más allá de las áreas académicas".

ABSTRACT

The Unit of Shared School

"Since the LOGSE came into force, the UEC is consolidated as an alternative socio-educational for students enrolled in institutions of secondary education. This students have serious difficulties enough to be unable to sustain the standard model. Teams of educators take over from some teachers who have tried everything, to give many more beyond academic subjects".

"He mirat de no ridiculitzar

ni lamentar ni detestar les

accions humanes,

sinó d'entendre-les"

Baruch Spinoza

Una vegada els alumnes d'una UEC van anar, amb els seus educadors, a una facultat d'Educació Social per a explicar, entre tots, professionals i estudiants, què és això de la UEC. El públic escoltava atentament les explicacions d'uns i d'altres, i quan va arribar el torn de paraules, un dels universitaris es va dirigir als alumnesponents dient-los que, amb la complexitat que presentaven, veia molt difícil que treballés en una UEC. Aleshores un dels nois "uequeros" li va contestar: "Está claro: tú no sirves para educador de una UEC". Deixa manifesta la dificultat que el seu col·lectiu presenta i sembla que fa un ús identitari del seu funcionament. Potser és molt conscient del repte que per a qualsevol dels seus educadors representa. Té molt clar que és un cas difícil, que ho posa molt complicat, però que ha de fer alguna cosa, perquè si no fos així, no acudiria a la UEC.

L'any 1990 es va aprovar la LOGSE. La seva intenció era bona i ambiciosa: apropar una educació bàsica a tothom fins els 16 anys obligatòriament. Però la realitat és un altra: no tots els alumnes son capaços de sostenir el format educatiu. Per a donar resposta es van començar a formalitzar les primeres UEC amb la finalitat de rebre als estudiants dels instituts que, cadascú per les seves particulars raons, se'ls hi derivava amb l'objectiu de continuar amb els seus estudis, però en un context més adient per a les seves característiques funcionals i en règim de compartit. Els arguments per a justificar la derivació i corresponsabilitat educativa giren en torn a un absentisme presencial o operatiu manifest, manques de respecte habituals vers a la normativa, el professorat i/o els companys, transgressions greus de la norma vigent, sabotatge sistemàtic de la dinàmica a l'aula, actituds perturbadores, provocadores i desafiantes o gens col·laboradores, agressivitat, violència, etc. En resum: inadaptació acadèmica. D'aquesta manera la UEC recull a adolescents entre 14 i 16 anys (o 17, excepcionalment) juganers, enginyosos, fagaguers, sorprenents, dinàmics, generosos, curiosos, etc. que solen portar una inèrcia de fracàs operatiu, resolutiu i de gestió de les pròpies emocions i conductes des de molt temps enrere i que esclata en la ESO, i que arrossegarà amb tot el que es posi

en mig, inclosos els educadors i professors. Podem afirmar que la màxima "que tot alumne estigui preparat per a aprendre i que tot professor estigui format per a ensenyar" no és del tot aplicable en aquest àmbit, però imprescindible pel que respecte als professionals. Treballar en una UEC és un repte i tothom no està preparat per a fer-ho.

La primera tasca del professional de la UEC és atorgar de dignitat a un recurs on, a priori, arriben "els pitjors". Deixar clar a aquests alumnes que això no és un càstig o el lloc pels "problemàtics", com els mateixos s'anomenen. És una alternativa dintre del circuit acadèmic on podran obtenir el seu graduat, però no de qualsevol manera: s'han de complir uns mínims de comportament, assistència, implicació i coneixements. I en el cas que això no fos possible, doncs trobar l'itinerari personalitzat cap a l'inserció social, ja sigui per continuar estudiant o cap a la formació laboral. Es tractaria de trobar sortides per a qui fins ara s'ha tancat totes les portes...una tasca àrdua i lloable.

En segon lloc, un altre objectiu de l'educador consisteix en anar més enllà del rol purament docent, per a convertir-se en un referent, un model consistent, contenidor i sostenidor, una figura autèntica que cre-

gui en ells malgrat la infinitud de carències i dificultats essencials sobre les que han consolidat la seva identitat (no massa exemplar però, al cap i a la fi, identitat), una figura que es mantingui ferma, donant-les exemple, davant de l'adversitat que ells mateixos representen. Exemple d'ènteres, que no és, precisament, el que ells ostenten, potser per una manca de referents al llarg de les seves vides.

És indispensable que tot el transcurs de l'estada al Centre, des de la recepció, passant per l'acolliment, la creació i manteniment del vincle, el suport, l'avaluació continuada, la derivació, l'acomiadament i el procés de dol que ells han de fer quan se'n van, sigui un itinerari consensuat i amb la corresponsabilitat dels familiars referents i d'ells mateixos, per a la qual cosa s'ha d'aconseguir el permís i la col·laboració d'ambdues parts. Sense una visió transversal de l'estudiant, sense un seguiment íntegre, el seu desenvolupament queda coix, incomplet, insuficient.

La UEC ha d'oferir estructura a persones amb una desorientació subjectiva (ansietat, inquietud), una discapacitat reflexiva (prescindeixen de les possibles conseqüències dels seus actes), un desordre funcional (que respon a la necessitat de satisfer els desitjos immediats), uns símptomes de malestars (o de trastorns de la conducta o de personalitat i/o malalties mentals incipients o instaurats), una indefinició d'interessos i una manca de restriccions internes (incontinència verbal i d'acció, intolerància a la frustració, agressivitat, sense límits) tan greus, que no han estat capa-

ços d'obtenir un reconeixement positiu en cap dels àmbits pels que s'han mogut. La UEC, doncs, cadascú dels seus professionals, els hi ha de donar un lloc, un espai on l'amenaça de l'expulsió no pengi com l'espasa d'en Dàmocles i es mantingui com la profecia que tantes vegades es va fer puntualment realitat en el passat. Però no com si fossin víctimes inevitables d'un procés, que potser ho són, si no com persones responsables a les que no se les pot eximir del seu deure de reprendre l'autoritat sobre les seves decisions i actuacions.

Els sistemes de creences, els valors i els interessos sobre els que es sustenta la seva adaptació al carrer, i que els serveixen per a sobreviure en el medi on han ubicat el seu lloc, troben una contraoferta en la UEC que qüestionen, agredeixen i a la que presenten resistències per a admetre-les i fer-les pròpies, però fonamentals per a sortir de la seva incompetència i començar a adaptar-se en el que denominem vida social. Si això no s'aconsegueix, si els professionals de la UEC no són capaços de, al menys, despertar els mínims dubtes per a que l'alumne es qüestioni aquest llibret de supervivència del que parlàvem abans, la deriva erràtica fins al desarrelament i l'exclusió, ja en la profunditat de les seves habitacions, ja en la invisibilitat dels carrers, està servida.

És molt difícil lluitar contra els estímuls i les dinàmiques que en molts dels casos ja tenen adduïts als nostres joves: absentisme, drogues, robatoris, bandes, jocs virtuals, funcionaments que responen a models familiars o culturals, etc. Són factors de risc per a

nosaltres, i un estil de vida per a ells, que en moltes ocasions fan necessària la coordinació i cooperació amb serveis especialitzats de l'àmbit social, sanitari, policial, etc. per a aturar inèrcies incontrolades i perniciosos per a ells mateixos i els que els envolten.

És per tot això que els professionals de la UEC s'han de formar per a fer una tasca d'intervenció i abordatge preventius (a més a més d'impartir la seva assignatura acadèmica): atendre íntegrament a l'alumne, rescatar aptituds i tot allò que té de sà i positiu, discernir el que és educable i treballar-ho, detectar i/o tractar amb possibles deficiències o alteracions especials, i acompanyar-los cap als serveis especialitzats proporcionals a les seves disfuncions, envers els quals, per a més inri, aquests alumnes fan explícit un rebuig sistemàtic per raons que no ens toca ara exposar. Quan tot això s'aconsegueix, "ho van fer perquè no sabien que era impossible" pot ser la raó que ho explica.

En moltes ocasions el temps del que es disposa no és suficient. O ja és tard i no es poden evitar les pitjors conseqüències. O l'Equip no sap com fer-ho malgrat la infinitud d'estratègies utilitzades. No s'arriba a tothom. A vegades els canvis comencen transcorregut un temps després del seu pas per la UEC. O no es donen mai o han trigat massa. És la nostra feina: "Derrota darrera derrota fins a la victòria final".

Correspondència amb l'autor:

Antonio Calero Bautista.

E-mail: antonio.calero@els3turons.org